

Beca Manuel Sanchis Guarner

Paula Yvonne Blanquer Adam

Producció cinematogràfica catalana dirigida o
codirigida per dones (2009-2023)

Una aposta per la conscienciació de la igualtat
de gènere i la normalització de la llengua

6 de maig, 2025

Índex:

1. Introducció i preguntes d'investigació.....	2
2. Objecte d'estudi i objectius de la investigació.....	3
3. Metodologia de la investigació.....	3
3.1. Fonts d'investigació.....	4
3.2. Resolució de casos específics.....	4
3.3. Disseny de la ferramenta metodològica.....	5
4. Resultats i discussió.....	6
4.1. Introducció i dades generals de producció.....	6
4.2. Producció cinematogràfica catalana (co)dirigida per dones.....	9
4.2.1. Referents del cinema català i espanyol fet per dones.....	10
4.2.2. Estructura de producció del llargmetratge femení de ficció (en) català.....	13
5. Conclusions.....	17
5.1. Consideracions finals.....	17
5.2. Limitacions i futures línies d'investigació.....	18
6. Bibliografia.....	19
7. Annexos.....	20

1. Introducció i preguntes d'investigació

La proliferació del cinema femení en el context global de la cinematografia espanyola en els últims anys ha rebut l'atenció de la investigació científica i, en general, de les institucions cinematogràfiques de tot l'Estat. Paral·lelament, la indústria del cine encara és un espai masculinitzat i càrrecs com el de la direcció cinematogràfica es resisteixen a la incorporació de la dona directora en una proporció paritària amb els seus companys directores de cine. A més, l'ús del valencià o el català com a llengua i vehicle de la cultura pròpia del País Valencià i unes altres zones catalanoparlants sembla lluitar perpètuament contra la diglòssia i uns altres fenòmens de l'hegemonia sociocultural castellana en territoris de parla catalana. En aquest context, el text i, en general, la tasca per la visibilització en els espais públics i privats de la llengua catalana agraeix la subvenció de les activitats vinculades a la investigació, el desenvolupament, la innovació i la transferència del coneixement de la indústria del cinema català i, particularment, d'aquest estudi per part d'Acció Cultural del País Valencià.

Resumidament, la pertinença d'aquest estudi respon a un moment de proliferació del cinema femení en el context global de la indústria del cine espanyol, sobretot a partir de la superació de la davallada de producció durant la pandèmia de la Covid-19, en els anys 2022 i 2023. Per això, busquem la conscienciació per la igualtat i la normalització de la llengua a través de cinefòrums que aprofundeixen en la situació de la dona davant i darrere de la càmera en el sector de la cinematografia femenina rodada i exhibida en català. La principal pregunta d'investigació és: quina és la situació de la dona davant i darrere de la càmera del cinema català? I, secundàriament, quina és la situació de la directora del cine rodat i exhibit en català en el context de la indústria del cine espanyol?

El cinema català fa un salt qualitatiu i inaugura un període de desenvolupament d'una identitat pròpia amb la directora catalana, Mar Coll, i la seua òpera prima, *Tres dies amb la família* (2009). Per tant, aquesta investigació segueix el camí trepitjat per les companyes que succeeixen a la cineasta barcelonina, egressada de l'Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya (ESCAC), i és, alhora, una implicació personal i professional de la investigadora que firma l'estudi, Paula Blanquer-Adam, i una reivindicació en la direcció de la recerca d'una indústria del cine qualitativa, diversa, paritària i, més que mai, en llengua catalana. *Estiu 1993* o *Alcarràs*, de Carla Simón, o *Julia ist* o *Creatura*, d'Elena Martín Gimenó, formen part dels títols rodats i exhibits en llengua catalana qualitativament i quantitativament comparables amb les principals produccions dels corrents cinematogràfics femenins pioners del cinema espanyol. Les directores vinculades a la indústria catalana que extrau aquest estudi demostren la diversitat i la disponibilitat de referents per a les generacions més joves que cursen estudis en cine o, senzillament, no han pogut imaginar que les dones són artistes de la imatge o del so, creadores d'efectes especials o directores de cine.

2. Objecte d'estudi i objectius de la investigació

L'objecte d'estudi d'aquesta investigació és la dona en el cine, en la seua doble posició, davant i darrere de la càmera del cinema rodat i exhibit en llengua catalana o valenciana i, més concretament, del llargmetratge comercial de ficció destinat a sales d'exhibició, des de l'any 2009, amb almenys una part del contingut en aquesta llengua. El període d'anàlisi comença amb l'òpera prima de la directora Mar Coll, *Tres dies amb la família* (2009), una pel·lícula que la literatura científica identifica amb el naixement d'una «Nova Escola de Barcelona» femenina (Vilaró, 2021). Una clara referència al corrent artístic -i, en el context de la indústria cinematogràfica franquista del desarrollisme, un corrent també ideològic-abanderada per una sèrie de cineastes aglutinats en la denominada Escola de Barcelona dels anys seixanta, entre ells, Vicente Aranda, Román Gubern, Jorge Grau o Pere Portabella. El tema que motiva l'estudi és el cine català com a vehicle per a l'alfabetització cinematogràfica i lingüística amb perspectiva de gènere. Per tant:

Els objectius generals són:

1. Estudiar la indústria del cine dirigit o codirigit per dones i rodat i exhibit en català per a promoure la participació cultural en llengua pròpia.
2. Visibilitzar la situació de la dona personatge i directora amb una perspectiva feminista de recuperació dels referents de la cinematografia pròpia.

Els objectius específics són:

1. Seleccionar totes les pel·lícules dirigides o codirigides per dones de la producció cinematogràfica espanyola des de l'òpera prima de Mar Coll, en 2009, un punt d'inflexió de la filmografia femenina catalana.
 - 1.1. Estudiar la filmografia femenina rodada i exhibida en català en relació amb la producció cinematogràfica espanyola, així com els seus vincles dins de la indústria.
2. Elaborar una base de dades dels crèdits essencials de les produccions de ficció dirigides o codirigides per dones de cine rodat i exhibit en llengua catalana.
 - 2.1 Explicar l'estructura del sector català amb una perspectiva de gènere.

3. Metodologia de la investigació

El cinema fet per dones ha rebut l'atenció de la investigació des dels primers anys de la democràcia, però és més recentment quan la quantitat i la diversitat de producció cinematogràfica espanyola demanda una anàlisi profunda de la seua estructura industrial. La

metodologia busca la recopilació de pel·lícules contemporànies, a partir de l'òpera prima de Mar Coll, *Tres dies amb la família* (2009), i, per tant, busca dades públiques i, generalment, accessibles. El tipus d'investigació és quantitativa, perquè està centrada en l'elaboració d'una base de dades que visibilitze l'estructura de la indústria del cinema femení i la interpretació de la informació en el context de la producció contemporània.

3.1. Fonts d'investigació

La mostra de l'estudi s'ha seleccionat d'acord amb els criteris esmentats, els llargmetratges comercials dirigits o codirigits per dones, rodats i exhibits en català. Per a definir la mostra, s'ha consultat els anuaris del cine del Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales (ICAA) del Ministeri de Cultura del Govern d'Espanya, que inclou el balanç anual de la cinematografia a Espanya, en els àmbits de producció, distribució, exhibició i comercialització. Els títols de l'estudi corresponen als llargmetratges amb participació femenina en la direcció de cine a partir de la producció cinematogràfica espanyola de l'any 2009, que recull, en efecte, la pel·lícula que marca l'inici del període d'estudi, *Tres dies amb la família* (2009), dirigida per la cineasta barcelonina, egressada de l'Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya (ESCAC), Mar Coll.

Els anuaris del cine del Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales (ICAA) contenen la informació relativa als llargmetratges produïts des de 1968 i, els registres consultats, des de la producció de 2009, inclouen les dades del títol, la productora, el seu percentatge de participació en la pel·lícula i la direcció cinematogràfica. Vistos els anuaris entre 2009 i 2023 -l'últim publicat fins a la data de presentació d'aquest informe-, s'han seleccionat els títols amb una direcció o codirecció femenina i s'ha ampliat la informació dels anuaris amb especial atenció a l'idioma del rodatge de la pel·lícula, català o altre. Aquesta informació s'ha obtingut de les fitxes completes de les pel·lícules del Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales (ICAA) que recullen algunes dades de producció, com els títols alternatius, les localitzacions del rodatge o l'idioma de la pel·lícula, detalls fonamentals per a identificar el cinema (en) català dins de la indústria cinematogràfica espanyola. Les produccions que no tenien disponible la informació referent per a determinar una participació en llengua catalana en les fitxes de l'ICAA s'ha investigat en unes altres fonts de caràcter oficial: la pàgina web de la productora o el tràiler oficial de la pel·lícula.

3.2. Resolució de casos específics

Només en quatre casos no s'ha pogut confirmar l'idioma de la pel·lícula. Tot i estar doblada al català, *El secret de la lluna* (2009), d'Alicia Garaialde Etxebertz, no és una producció originalment rodada en aquesta llengua i, per tant, s'exclou de la mostra. En segon lloc, no hi ha hagut prou informació per a confirmar l'idioma original de la producció documental *Globalización* (2010), d'Assumpta Rodríguez, i existeixen sospites, perquè el títol alternatiu

està en català, una de les dues localitzacions del rodatge és Barcelona i comparteix productora (catalana) i equip tècnic (català) amb un altre documental produït el mateix any: *Horizonte* (2010), de Mercé Solé, del qual tampoc es disposa de dades suficients per a tal fi, però existeixen sospites, precisament perquè comparteix productora i equip tècnic amb el documental d'Assumpta Rodríguez. Finalment, no s'ha trobat prou informació per a confirmar l'idioma original de *Cine al fin* (2011), un documental de Meritxell Soler i Julián Bernardo Vázquez, del qual sospitem que tinga almenys una part del contingut en llengua catalana, perquè un títol alternatiu és català i les productores que hi participen són catalanes, destacant de manera especial la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals.

A l'hora de corroborar la informació recollida dels anuaris amb la fitxa de la pel·lícula de l'ICAA, s'han trobat algunes diferències en la direcció cinematogràfica, que s'han resolt prioritzant la informació de l'ICAA, perquè és una font viva i en constant actualització a partir dels expedients originals de les pel·lícules, és a dir, fonts primàries. Per exemple, s'han donat diversos casos en què, en una mateixa pel·lícula, el Ministeri de Cultura assigna una única direcció cinematogràfica femenina i, en canvi, l'ICAA acredita també una codirecció masculina. No debades, també s'ha vist el cas contrari, com en la direcció acreditada de *Hijos e hijas del alarde* (2013) per part del Ministeri de Cultura a Eneko Olasagasti Eceiza, a qui l'ICAA completa amb la codirecció femenina de Jone Karres. No tan freqüent, però vist el cas de la codirecció mixta de *Fantasia* (2019), d'Amaia Merino Unzueta i Aitor Merino Unzueta, segons el Ministeri de Cultura, s'ha exclòs la producció de la mostra, perquè l'ICAA acredita només la direcció masculina i així apareix signada la pel·lícula en la finestra d'exhibició, a *Filmin*. Finalment, davant les diferències entre els anuaris i l'ICAA respecte de l'any de producció de la pel·lícula s'ha prioritzat la informació dels anuaris, per a conservar la cronologia i la proporció oficial anual de la producció cinematogràfica del Ministeri.

3.3. Disseny de la ferramenta metodològica

D'acord amb el primer objectiu específic de seleccionar totes les pel·lícules dirigides o codirigides per dones de la producció cinematogràfica espanyola des de l'any 2009, s'han bolcat els títols dels anuaris del cine del Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales (ICAA) en una primera variable (títol). A continuació, s'ha corroborat l'any de producció en el catàleg virtual de l'ICAA de les pel·lícules qualificades per a la seua estrena. En resum, s'ha elaborat una base de dades que amplia la informació donada pels anuaris de l'ICAA del títol, l'any de producció i la direcció cinematogràfica a la classificació per gènere binari (home o dona) de la direcció de cine i variables que no sempre estan completes en les fitxes de les pel·lícules: el tipus de producció (ficció i documental), el gènere cinematogràfic (thriller, drama, comèdia, romàntica, etc.) i l'idioma (català o altre), unes dades que també s'han consultat en llocs web especialitzats complementaris, com ara *IMDb* o *Filmaffinity*.

D'acord amb el segon objectiu específic d'elaborar una base de dades dels crèdits essencials de les produccions de ficció dirigides o codirigides per dones de cine comercial destinat a

sales rodat i exhibit en llengua catalana, s'han recollit dels crèdits de les capçaleres originals de les pel·lícules. Prenent com a exemples els informes anuals de la participació de la dona en l'audiovisual espanyol de la Asociación de Mujeres Cineastas y de Medios Audiovisuales (CIMA), s'han reunit els càrrecs cinematogràfics que corresponen a la Producció o Producció Executiva, la Direcció, el Guió, la Composició Musical, la Direcció de Producció, la Direcció de Fotografia, el Muntatge, la Direcció Artística, el Disseny de Vestuari, el Maquillatge i Perruqueria, el o la Responsable de So i els Efectes Especials per a fer un recompte dels responsables de cada funció professional en la producció de la pel·lícula amb una perspectiva de gènere. La informació podrà comparar-se àmpliament amb l'històric dels informes de CIMA, tenint en consideració que aquest estudi integra l'animació dins del tipus de cine de ficció, de manera diferent a com ho fa l'associació nacional. A més, s'han tingut en compte la variable del personatge protagonista (femení, masculí o mixt) i la productora cinematogràfica que figura en la fitxa de l'ICAA.

4. Resultats i discussió

La Asociación de Mujeres Cineastas y de Medios Audiovisuales (CIMA) confirma la millora, encara insuficient, de la introducció de la dona en el sector de la cinematografia. Així ho reflecteix el 38 % de l'ocupació de les cineastes en el sector en 2023, davant del 26 % en l'any 2015 (Cuenca, 2024, 2016). Si més no, les dones encara representen el 27 % en un càrrec de màxima responsabilitat creativa, com és la direcció cinematogràfica en els llargmetratges de ficció, en comparació amb el 25 % de la direcció femenina en l'animació o el 33 % en el documental, un tipus de cine tradicionalment més feminitzat que la ficció (Cuenca, 2024). Vista la situació global de la participació femenina en la indústria del cine espanyol, presentem el cas de la cinematografia catalana dirigida o codirigida per dones.

4.1. Introducció i dades generals de producció

El període d'anàlisi comença amb la primera pel·lícula de la directora barcelonina Mar Coll, *Tres dies amb la família* (2009). La producció és una referència que situa la direcció femenina de llargmetratges en català en la genealogia d'unes altres directores de la indústria espanyola, que inauguren la consolidació de Mar Coll amb el Goya a la Millor Direcció Novel, en l'any 2010, de la Academia de les Arts i les Ciències Cinematogràfiques d'Espanya. Simbòlicament, quatre directores veteranes concedeixen el premi a la cineasta catalana: Icíar Bollaín, Patricia Ferreira, Gracia Querejeta i Chus Gutiérrez. L'òpera prima de Mar Coll, feta íntegrament amb un equip tècnic de l'ESCAC, rep la col·laboració de Catalan Films & TV, el Ministeri de Cultura del Govern d'Espanya, l'Institut Català de les Indústries Culturals de la Generalitat de Catalunya i l'Institut Català de Finances i Televisió de Catalunya, S. A. Amb el suport de l'ESCAC, és aquesta, la seua escola, qui presenta la

producció de la productora Escándalo Films amb la participació de Televisió Espanyola, en producció associada amb la Televisió de Catalunya, S. A.

La selecció dels llargmetratges amb una direcció o codirecció femenina en el període analitzat (2009-2023) visibilitza un panorama optimista per a les cineastes de tot l'Estat, amb una tendència general creixent, una davallada en l'any 2020 -en el context de la pandèmia de la Covid-19- i una recuperació i proliferació del cinema femení en els últims anys, sobretot a partir de 2022. Així doncs, la mostra de cinema espanyol, produït entre 2009 i 2023, està composta per 3.686 llargmetratges, dels quals 2.999 (el 81,36 %) tenen una o diverses direccions exclusivament masculines i 687 (18,64 %) tenen, almenys, una participació femenina, és a dir, una direcció o codirecció cinematogràfica femenina (Fig. 1).

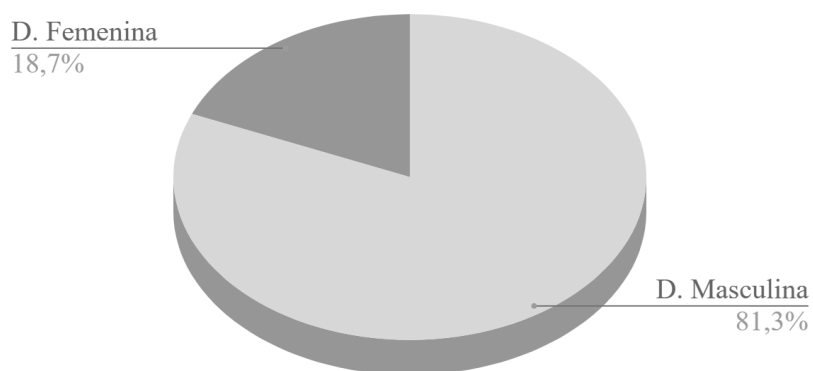

Fig. 1. Llargs (co)dirigits per dones enfront dels (co)dirigits només per homes (2009-2023).

Les dades de producció del cinema rodat i exhibit en llengua catalana demostren també una tendència progressiva positiva, especialment des de 2022, i manifesta alguns referents propis tant en la direcció de cine, com Mar Coll, Meritxell Colell, Neus Ballús, Susanna Barranco, Anna M. Bofarrull, Alba Cros, Carla Simón, Elena Trapé o Elena Martín, com davant de la càmera de la ficció, com Nora Navas, Laia Artigas o Aina Clotet. Del total de la producció amb, almenys, una direcció cinematogràfica femenina, hi ha 92 pel·lícules rodades i exhibides en català (Fig. 2), entre les quals distingim 66 llargs documentals i 26 de ficció.

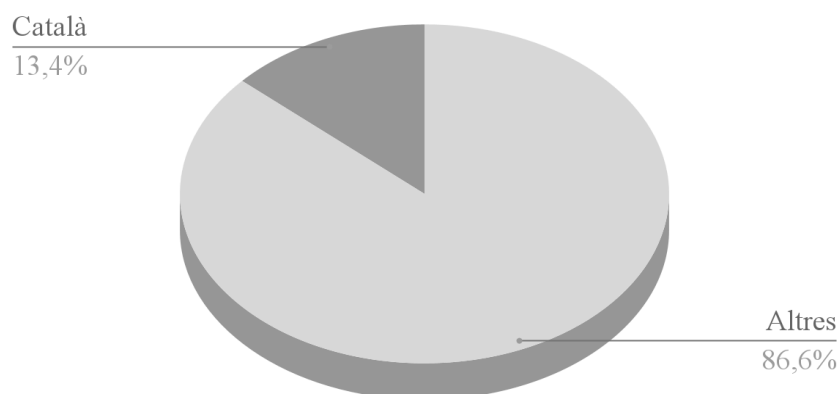

Fig. 2. Cine femení produït en català davant d'altres llengües (castellà, basc, anglès, etc.).

En total, la producció cinematogràfica espanyola suma la presència de 737 directores de cine -i més de 500 noms diferents-, algunes de les quals comparteixen la direcció de la pel·lícula amb alguns dels 118 directors de la mostra. Tenint en compte que les 2.999 produccions del cine espanyol dirigides per un o més homes, entre 2009 i 2023, no tenen cap participació femenina en la direcció, la proporció per raó de gènere corrobora, en general, la masculinització de la indústria del cine i, en concret, l'ocupació majoritàriament masculina del càrrec de la direcció cinematogràfica.

Un altre enfocament de les dades confirmen la consolidació de la direcció femenina en el panorama industrial espanyol, però, a la llum dels següents resultats amb perspectiva de gènere. S'han trobat 595 produccions dirigides o codirigides exclusivament per dones (737 dones) i, els restants, 92 llargmetratges codirigits per una o diverses dones conjuntament amb un o diversos companys barons (119 homes). Per tant, prop del noranta per cent (el 86,61 %) de les produccions amb, almenys, una participació femenina no comparteix la direcció amb un home. La proporció considerable de directores que engeguen la producció d'un llargmetratge parla d'una consolidació de la figura de la dona directora de cine en la indústria del cinema espanyol contemporània. Tanmateix, en termes individuals, la taxa de consolidació professional de les directores és prou baixa, és a dir, la majoria només firma una producció entre 2009 i 2023.

En altres paraules, només algunes directores es mantenen en la producció de llargmetratges comercials i encara redueixen la seua presència i consolidació en el cine de ficció enfront del documental. De fet, és molt significatiu que la directora que més consolidada amb nou llargmetratges de ficció en el període analitzat siga una directora que treballa des dels anys noranta, Isabel Coixet, i que les altres cineastes de finals del segle passat, Icíar Bollain, Gracia Querejeta i Chus Gutiérrez, també hagen consolidat en l'àmbit de la ficció.

Els resultats també corroboren la perspectiva de gènere prèvia en el tipus de producció i el gènere cinematogràfic, tenint en compte la feminització documental enfront de la ficció i del gènere dramàtic enfront de les múltiples formes narratives de la producció cinematogràfica. En el total del cine espanyol, produït entre 2009 i 2023, el documental suposa més de la meitat (el 57,64 %) de la producció, davant del 42,36 % del llargmetratge de ficció. Les xifres de les 92 pel·lícules amb alguna participació en llengua catalana tenen una relació encara més evident: el 71,74 % (66 llargs) són de tipus documental i només el 28,26 % (26 llargs) són de ficció. És a dir, les directores catalanes es desenvolupen (o es refugien) especialment en el cine documental, un resultat que també sosté la literatura científica que parla, fins i tot, d'una cada vegada més freqüent hibridació de la ficció i el documental (Camí-Vela, 2014, pp. 40-41). El gènere cinematogràfic dominant en la mostra de cine femení és el drama, en la línia de l'emocionalitat que es pressuposa en la creació artística femenina i en contraposició amb uns altres gèneres cinematogràfics masculinitzats com és la ciència-ficció, sospitosament més costosa de produir que els drames intimistes, en termes generals. Malgrat això, els estudis qualitatius alerten del perill de considerar narcisista l'escriptura femenina autoreferencial (García, Rodríguez & Martín, 2022, p. 9).

D'una altra banda, la temàtica vinculada específicament a la promoció per la igualtat de gènere i a les qüestions femenines o feministes també destaquen en la mostra. Per exemple, no sent la igualtat una tasca democràtica ni un patrimoni artístic només de la dona directora de cine, destaca la seua creació cinematogràfica vinculada a la igualtat. Serveixen com a referència institucionalitzada les 69 pel·lícules especialment recomanades per al «foment de la igualtat de gènere», una etiqueta de l'ICAA implantada a l'any 2011, i la proporció del només el deu per cent (7 títols) amb una codirecció masculina. Les dades parlen d'una relació significativa entre la direcció femenina i la temàtica institucionalitzada per la igualtat, que, encara que només representa el deu per cent del total del cinema espanyol de la mostra, molts altres projectes aborden temàtiques explícitament feministes: produccions amb alguna participació en llengua catalana, com *Breathe* (2021) o *Ara la llum cau vertical* (2023), o en altres llengües, com *Voces desde Mozambique* (2011), *Comandante Arian* (2018), *Sanmao: la novia del desierto* (2020), *A los libros y a las mujeres canto* (2022) o *Sueño de hadas* (2022). Fins i tot, una referència pionera en el cine per la igualtat, abans de la distinció de l'ICAA, és el documental sobre violència masclista dirigit per Patricia Ferreira, *Señora de* (2009).

No obstant això, en la línia dels debats més recents del subjecte del feminisme i l'històric compromís amb les qüestions socials, especialment del cinema documental, la direcció femenina ha apostat per la temàtica de l'assetjament escolar, com *El silencio roto* (2017); o de la memòria històrica, com *Espías en la arena. Objetivo España* (2017) o *Estrellado* (2018); de la vellesa femenina, com *Enero* (2018), o per la temàtica o trans*, com els documentals en llengua catalana *En femme* (2017) o *Alteritats* (2023).

4.2. Producció cinematogràfica catalana (co)dirigida per dones

El cinema femení amb, almenys, una part del contingut rodat i exhibit en llengua catalana representa el 13,39 % del total del cine espanyol dirigit o codirigit per dones, entre 2009 i 2023. El llargmetratge femení en català és, majoritàriament, un cine documental (71,74 %) i, minoritàriament, un cine de ficció (28,26 %). A més, la producció cinematogràfica femenina catalana té una evolució creixent des de l'any 2009 fins a 2023, amb una pujada significativa des del 2022. És a dir, no només recupera el nivell de la producció cinematogràfica pre pandèmia, sinó que supera i contribueix a l'augment general de participació de la dona en l'audiovisual espanyol, que passa del 32 % en 2021 al 37 % en 2022 i al 38 % en 2023 (Cuenca, 2022, 2023, 2024). El panorama de la ficció catalana acota una mica més les xifres.

Com s'ha dit, el llistat dels 687 llargmetratges de cine femení visibilitza 92 produccions rodades i exhibides en català, entre els quals hi ha 26 pel·lícules de ficció, una presència de 31 directores de cine i 26 noms diferents en total. Les 26 directores del cine de ficció català són: Mar Coll, Sandra Serna, Judith Colell, Patricia Ferreira, Anna M. Bofarrull, Daniela Fejerman, Roser Aguilar, Laia Alabart, Alba Cros, Laura Rius, Marta Verheyen, Gemma Ferraté, Elena Martín Gimeno, Carla Simón, Sara Gutiérrez Galve, Neus Ballús, Julia de Paz, Sara Fantova, Celia Giraldo, Laura Jou, Cristina Fernández Pintado, Lorena Ares, Maria

Ripoll Julia, Elena Trapé, Laura Ferrés i Lucia Casañ. Destaquen amb més d'una producció: Anna M. Bofarrull (3 llargmetratges), Mar Coll (2), Elena Martín Gimeno (2) i Carla Simón (2), quatre directors que concentren més d'un terç de la producció de ficció catalana entre 2009 i 2023, el 34,62 % del total.

El segon objectiu específic de l'estudi aborda l'estructura dels equips tècnics de les 26 pel·lícules de ficció en llengua catalana identificades en el cine espanyol produït entre l'any 2009 i 2023 (Fig. 3). És a dir, on estan les dones darrere de la càmera, en els equips tècnics de les produccions catalanes? Un dels resultats més significatius de l'estudi és la proporció per raó de gènere dels principals càrrecs cinematogràfics de les 26 ficcions femenines rodades i exhibides en català des de l'any 2009. La distribució global dels càrrecs de Producció o Producció Executiva, Direcció, Guió, Composició Musical, Direcció de Producció, Direcció de Fotografia, Muntatge, Direcció Artística, Disseny de Vestuari, Maquillatge i Perruqueria, Responsable de So i Efectes Especials de les pel·lícules de ficció catalana, entre 2009 i 2023, és de 276 dones (el 54,55 %) front a 230 homes (el 45,45 %). És a dir, els equips tècnics del cinema català fet per dones estan feminitzats, al contrari de la distribució global dels principals departaments cinematogràfics del cinema espanyol (mixt), masculinitzat encara per damunt de la proporció equivalent a la paritat, és a dir, per damunt del 60 %, d'acord amb els informes de la Asociación de Mujeres Cineastas y de Medios Audiovisuales (CIMA), des del 2015 fins a l'últim informe de l'any 2023.

4.2.1. Referents del cinema català i espanyol fet per dones

Recordem que només algunes directors del cine espanyol consoliden en la indústria del llargmetratge, que ho fan amb una llarga trajectòria darrere, i que mantindre's en el sector de la ficció -i, dins d'ací, en la producció de gènere- és un repte històric per a les dones directors de cine. Mentrestant, des de l'any 2009, en el sector del documental consolida la seua carrera la directora barcelonina Susanna Barranco, que deixa set produccions en llengua catalana, o Alba Sotorra, de la localitat tarragonina de Reus, que firma quatre produccions i una d'elles en català, *Francesca i l'amor* (2022). Destaquen unes altres directors exclusivament de cine documental, amb més de dos produccions: Sonia Tercero (5 llargmetratges), Magdalena Calabrese (4), Eva Vizcarra (4), Arantxa Aguirre (4), el tàndem de Marta Arribas Veloso i Ana Pérez de la Fuente (4) o un altre tàndem de Cristina Martín Barcelona i María José Martín Barcelona (3), Ainhoa Urgoitia Santamaría (3) -que treballa conjuntament amb Enrique Rey Monzón-, Mariela Artiles (3), Pilar Pérez (3), Amparo Climent (3), Carmen Marina Lameiro (3), Paula Iglesias Rodríguez (3), Mabel Lozano (3), Carolina Astudillo (3) -amb el documental en català *Ainhoa, aquesta no soc jo* (2019)- i Paloma Zapata (3) -la versió original d'una de les quals, *Yo soy la rumba* (2019), és en català, segons la fitxa completa de la pel·lícula de l'ICAA.

En la indústria catalana, per un costat, destaca la cineasta Alba Cros amb dues codireccions de cinema en català: el documental *Alteritats* (2023) i la ficció *Les amigues de l'Àgata*

(2016), aquesta última identificada entre les 26 produccions de ficció en llengua catalana. I, per altre costat, pels vincles amb la indústria del llargmetratge de ficció analitzat en la mostra, destaca Diana Toucedo (directora de dos documentals), a càrrec del muntatge de les dues pel·lícules d'Anna M. Bofarrull, *Sonata per a violoncel* (2014) i *Sinjar* (2022), a més de la producció executiva del segon títol.

Amb un peu en la ficció i un altre en el cine documental, durant el període d'anàlisi, també es manté la generació que ja feia cinema en els anys noranta, com Isabel Coixet (12 llargmetratges), Chus Gutiérrez (7) -amb el documental amb participacions en català, *Droga oral* (2015)-, Icíar Bollaín (6) o Gracia Querejeta (6). Aquestes directors se sumen a les de ficció i documental amb una trajectòria més recent com Anna M. Bofarrull (5) -quatre dels quals són en català-, Maider Oleaga (4), Giovanna Ribes (3), Marta Lallana (3), Neus Ballús (3) -amb una triple producció en català-, Patricia Ferreira (3) -directora de *Los niños salvajes* (2012)-, Meritxell Colell (3), Inés París (3), Manane Rodríguez (3), Isabel de Ocampo (3), Claudia Pinto (3), Helena Taberna (3), Liliana Torres (3) i, amb dues produccions, Inmaculada Hoces, María Elorza, Ángeles Huerta, Silvia Munt -amb la documental català *La granja del Pas* (2015)-, Guadalupe Pérez, María Eugenia Solares, Ana María López Martín, Carla Subirana i Margarita Ledo.

En l'àmbit exclusivament de la ficció i amb més d'una producció, destaquen les directors Mireia Gabilondo (5 llargmetratges), María Ripoll (5) -directora de la pel·lícula catalana *Nosaltres no ens matarem amb pistoles* (2022)-, Arantxa Echevarría (4), Laura Mañá (4), Juana Macías (4), Daniela Fejerman (4) -directora d'una de les 26 produccions de ficció en llengua catalana analitzades a continuació, *L'adopció* (2015)-, Mar Targarona (4), Ana Murugarren (4), Clara Martínez-Lázaro (3), Denise Castro (3), Paula Ortiz (3), Elena Trapé (3) -directora d'una altra producció de ficció en català de la mostra, *Els encantats* (2023)- i, amb dues produccions, situem a les directors Jaione Camborda, Belén Macías, Isabel Herguera, Maite Ruiz de Austri, Patricia Font, Arantza Ibarra, Carla Simón -un referent en la ficció catalana-, Nely Reguera, Ángeles Reiné, Lucía Puenzo, Ana Rodríguez Rosell, Pilar Palomero, Julia de Paz i Celia Giraldo -codirectores de *La filla d'algú* (2019)-, Antonia San Juan, Lara Izaguirre, Marina Seresesky, Claudia Llosa, Itziar Leemans i Laura Jou -directora de *La vida sense la Sara Amat* (2019)-.

Com s'ha dit, en la ficció catalana, brilla el nom de la directora Carla Simón, responsable de les guardonades *Estiu 1993* (2017) i *Alcarràs* (2022), a qui acompanyen les altres 25 directors de ficció catalana de la mostra: Mar Coll, Sandra Serna -que codirigeix amb Christian Molina-, Judith Colell -que codirigeix amb Jordi Cadena-, Patricia Ferreira, Anna M. Bofarrull, Daniela Fejerman, Roser Aguilar, Laia Alabart, Alba Cros, Laura Rius, Marta Verheyen, Gemma Ferraté, Elena Martín Gimeno, Sara Gutiérrez Galve, Neus Ballús, Laura Jou, Cristina Fernández -que codirigeix amb Miguel Llorens-, Lorena Ares, María Ripoll Julia, Elena Trapé, Laura Ferrés, Lucía Casañ i el cas de Julia de Paz, Sara Fantova i Celia Giraldo -que codirigeixen amb Marcel Alcántara, Guillem Gallego, Alejandro Marín, Valentín Moulias, Gerard Vidal, Pol Vidal, Enric Vilageliu i Alejandro Marín Jiménez-.

Finalment, per raons de qualitat i reconeixement de la indústria cinematogràfica i malgrat la seua participació única fins a l'any 2023 en el sector del llargmetratge, destaquen algunes directores, per una banda, Itsaso Arana, davant i darrere de la càmera de *Las chicas están bien* (2023). Per altra banda, crida l'atenció la directora basca Estibaliz Urresola, que firma la celebrada producció de ficció de temàtica trans *20.000 especies de abejas* (2023), guanyadora de tres Premis Goya en la passada edició de 2024, entre ells, Millor Direcció Novel i Millor Guió Original, els dos recollits per ella. També destaca qualitativament la filmografia de la sevillana Celia Rico, directora de la ficció *Viaje al cuarto de una madre* (2017). Reconeguda també ha sigut l'òpera prima d'Alauda Ruiz de Azúa, *Cinco lobitos* (2022), protagonitzada per Laia Costa. Per últim, destaca la participació única de la directora bilbaïna Alice Waddington amb el títol *Paradise Hills* (2018), una producció de ficció de terror, gènere cinematogràfic minoritari i, especialment, en el llargmetratge femení de ficció.

El gènere de terror o el thriller en el cine femení té un referent innegable en la indústria del cine espanyol en la pel·lícula *Vera, un cuento cruel* (1973), de Josefina Molina, una de les dues directores egressades de l'Escola Oficial de Cinematografia (EOC), un lloc per a la professionalització de les arts cinematogràfiques durant el franquisme, però que va tindre una participació femenina anecdòtica. L'altra directora egressada en l'especialitat de direcció va ser Cecilia Bartolomé, una directora pionera del cine feminista en Espanya (Cerdán & Díaz, 2001). Igualment i amb una única producció en altra llengua, però originalment de territoris de parla catalana, són també reconegudes Belén Funes, la directora barcelonina de *La hija de un ladrón* (2019); Zaida Carmona, directora castellanenca d'una pel·lícula d'aquest territori cinematogràfic encara minoritari de la ficció queer, *La amiga de mi amiga* (2022); original de la província d'Alacant, destaca la directora Elena López Riera, amb la pel·lícula de ficció *El agua* (2022) i, finalment, d'un municipi de la província de Barcelona, la directora Clara Roquet firma *Libertad* (2021).

Tot i que una anàlisi exhaustiva del sector de la interpretació s'excediria dels límits de la investigació, sobreïxen algunes actrius o alguns actors de primera línia d'origen català en la cinematografia espanyola de ficció més recent, potser més consolidada i reconeguda en el cinema contemporani, com ara Eduard Fernández en *Felices 140* (Gracia Querejeta, 2014), en *La noche que mi madre mató a mi padre* (Inés París, 2015) o en *La hija de un ladrón* (Belén Funes, 2019); Greta Fernández en *Elisa y Marcela* (Isabel Coixet, 2018), en *La hija de un ladrón* (Belén Funes, 2019) o en *Teresa* (Paula Ortiz, 2023); Nora Navas en *Tres mentiras* (Ana Murugarren, 2014) o en *Libertad* (Clara Roquet, 2021); Yolanda Ramos en *Ahora o nunca* (María Ripoll, 2015); Jordi Sánchez també en *Ahora o nunca* (María Ripoll, 2015), *No culpes al karma lo que te pasa por gilipollas* (María Ripoll, 2016) o *Bajo el mismo techo* (Juana Macías, 2018); Juanjo Puigcorbó en *Juegos de familia* (Belén Macías, 2015); Leticia Dolera en *Requisitos para ser una persona normal* (Leticia Dolera, 2015); Anna Castillo en *El olivo* (Iciar Bollain, 2016) o en *Viaje al cuarto de una madre* (Celia Rico, 2017); Rosa María Sardà en *Salir del ropero* (Ángeles Reiné, 2019); Elisabet Casanovas en *Chavalas* (Carolina Rodríguez, 2020); Marta Belmonte en *Puenting* (Bibiana González, 2020); Loles León en *El refugio* (Macarena Astorga, 2021); Carlos Olalla en *Sin ti no puedo* (Chus Gutiérrez, 2021) o en *Alguien que cuide de mí* (Elvira Lindo i Daniela Ferjerman, 2023); Laia

Costa en *Cinco lobitos* (Alauda Ruiz de Azúa, 2022), en *El maestro que prometió el mar* (Patricia Font, 2023) o en *Un amor* (Isabel Coixet, 2023); Carlos Cuevas en *Faro* (Ángeles Hernández, 2022); Irene Montalà en *Faro* (Ángeles Hernández, 2022); Neus Sanz en *Los buenos modales* (Marta Díaz, 2022); Marc Clotet en *Mamá, no enredes* (Daniela Fejerman, 2022) o en *Alguien que cuide de mí* (Elvira Lindo i Daniela Fejerman, 2023); Mariona Terés en *Pijamas espaciales* (Clara Martínez-Lázaro, 2022); Núria Prims en *Sica* (Carla Subirana, 2022); Adriana Torrebejano en *Políticamente incorrectos* (Arantxa Echevarría, 2023); Violeta Rodríguez en *Un amor* (Isabel Coixet, 2023) o Zoe Arnao y Marc Martínez en *Verano en rojo* (Belén Macías, 2023).

Trobem a actors i actrius de primera línia en el cinema espanyol, d'origen balear, com Victoria Luengo en *Chavalas* (Carolina Rodríguez, 2020); Rossy de Palma en *El refugio* (Macarena Astorga, 2021). O d'origen valencià, com Inma Cuesta en *La novia* (Paula Ortiz, 2015), en *Vivir dos veces* (María Ripoll, 2019), en *El favor* (Juana Macías, 2022) o en *Los buenos modales* (Marta Díaz, 2022); Marta Belenguer en *La última cena* (María S. Torregrossa i Toni Agustí, 2021); Susi Sánchez -de Xirivella- en *Cinco lobitos* (Alauda Ruiz de Azúa, 2022) o en *Vasil* (Avelina Prat, 2022). Bona part dels actors i actrius d'origen català, balear o valencià participen també en les produccions de ficció comercials produïdes en unes altres llengües i, en canvi, no es dona el cas contrari de la participació significativa d'actors i actrius d'unes altres comunitats autònomes i unes altres llengües d'origen en la producció de ficció en llengua catalana.

La conclusió més visible, per tant, és que la indústria catalana de ficció no és prou potent per a absorbir, és a dir, donar treball al sector de la interpretació, que emigra al cine espanyol i està present en totes aquestes altres produccions femenines de ficció. En efecte, la baixa producció de ficció en català, només 26 pel·lícules de les 291 del total del cine espanyol de ficció (el 8,93 %), consolida aquesta hipòtesi d'investigació.

4.2.2. Estructura de producció del llargmetratge femení de ficció (en) català

La reduïda indústria del cine femení en relació amb les dades globals de la producció del llargmetratge espanyol no eximeixen al sector femení de teixir les seues mateixes xarxes de cohesió dins de la indústria del cine. Per això, quan parlem de cine femení no parlem només des d'una perspectiva de la direcció de cine, sinó dels múltiples càrrecs cinematogràfics i les diverses relacions que es produeixen entre les dones que treballen en la indústria del cine. És a dir, les produccions dirigides o codirigides per dones comparteixen professionals en els seus equips de treball, en els equips tècnics de les produccions cinematogràfiques (Vilaró, 2021).

Una de ellas es Valentina Viso, la co-guionista de Mar Coll, que también participó en los feedbacks de guion de *Viaje al cuarto de una madre* y de *Verano 1993* y con quien Simón escribió su último cortometraje, *Después también* (2019). Otra de las figuras clave es Neus Ollé, responsable de la fotografía de las películas de Coll y de *Funes*; por su lado,

Aina Calleja es la montadora de las películas de Reguera y Coll y, Ana Pfaff, de las películas de Simón y de Colell. (p. 100)

Quant als equips tècnics de les 26 ficcions catalanes (Fig. 4), és especialment significativa la feminització del càrrec de Disseny de Vestuari, al 100%, en el qual no hi ha cap firma masculina com a responsable del Departament en cap de les produccions de ficció catalanes. Comparativament, els informes de CIMA des del 2015 confirmen una mitjana del 86 % de dones en el Departament de Disseny de Vestuari en les produccions mixtes del cine espanyol. Una altra àrea notablement feminitzada en relació amb la perspectiva de gènere que confirmen els informes de l'associació nacional és el Departament de Guió, amb una participació femenina del 59,7 %, en contraposició amb la mitjana del 23 % dels informes de CIMA. Destaca molt contundentment la proporció femenina en el càrrec de la Producció o Producció Executiva, que reverteix la tendència general a la masculinització de la gestió econòmica en les indústries culturals i, en particular, en la producció cinematogràfica: el 63,79 % de les persones que firmen aquest càrrec en les ficcions catalanes dirigides o codirigides per dones també són dones, en comparació amb la mitjana de participació femenina en el mateix càrrec, segons els informes de CIMA, del 28 %.

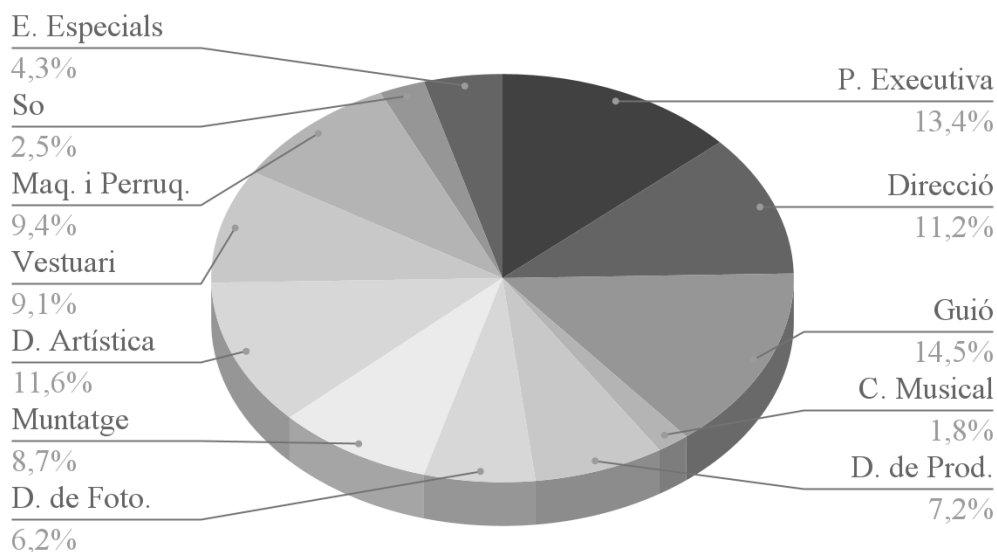

Fig. 3. Participació femenina en els càrrecs cinematogràfics de les 26 ficcions catalanes.

Per tant, les dades del Departament de Producció o Producció Executiva constaten que les dones productores o productores executives es concentren en la indústria del llargmetratge en la producció femenina i, això vol dir, que aposten pel desenvolupament del cinema fet per dones, contràriament a la presència minoritària de la producció o producció executiva masculina en la ficció catalana, del 36,21 %. En aquest sentit, i seguint una tendència natural de les dades obtingudes en aquesta investigació, una directora de cine que busca actualment la col·laboració d'una productora per al desenvolupament del seu projecte de llargmetratge de ficció és més possible que reba l'atenció d'una dona que d'un home productor de cine. La

literatura científica també fa la lectura inversa, considerant l'augment de dones productores un «indicatiu de pes de confiança als projectes dirigits per dones» (Vilaró, 2021, p. 100).

D'una altra banda, entre les empreses de producció que hi ha darrere dels 26 llargs de ficció en català, destaquen set casos i algunes particularitats. En primer lloc, ressaltar Escándalo Films, S. L. (Barcelona), responsable de les dues produccions de Mar Coll, *Tres dies amb la família* (2009) i *Tots volem el millor per a ella* (2013). En segon lloc, una altra productora que repeteix la confiança en la mateixa directora de cine és Kaboga Art & Films Creacions Audiovisuales, S. L. (Tarragona), que recolza tots els llargmetratges d'Anna M. Bofarrull. En tercer lloc, l'empresa Lastor Media, S. L. (Barcelona) apareix vinculada als dos projectes d'Elena Martín, *Julia ist* (2017) i *Creatura* (2023), així com a la direcció de Laia Alabart, Alba Cros, Laura Rius i Marta Verheyen en *Les amigues de l'Àgata* (2016).

En quart lloc, Avalon Productora Cinematogràfica, S. L. (Madrid) relaciona la producció de les directors Elena Martín i Carla Simón, fent-se càrrec del segon títol de la primera i de les dues pel·lícules de Carla Simón, *Estiu 1993* (2017) i *Alcarràs* (2023). En cinquè lloc, Fasten Seat Belt, S. L. (Barcelona) apareix en les ficcions de Sara Gutiérrez Galve (2018) i, més recentment, de Laura Ferrés (2023). En sisè lloc, l'empresa Turanga Films, S. L. (Madrid) aposta pels llargmetratges de Neus Ballús (2019) i de Maria Ripoll Julia (2022). En setè lloc, Elastica Films, S. L. (València) i Vilaut Films, S. L. (Barcelona) tornen a vincular a les directors Carla Simón i Elena Martín Gimeno en la producció del segon llargmetratge de cada una. Finalment, destaquen la producció de l'ESCAC en *La filla d'algú* (2019) i l'aposta consolidada de les productores pel segon projecte d'Elena Martín Gimeno, *Creatura* (2023).

Un dels altres càrrecs cinematogràfics feminitzats en les ficcions catalanes és la Direcció de Producció, amb una participació femenina del 62,5 %, en no tanta diferència amb la mitjana percentual femenina en el mateix càrrec, del 51 %, segons els informes de l'associació nacional. En canvi, el Muntatge mostra una ocupació femenina en les ficcions catalanes prou superior (del 55,81 %) en comparació amb la mitjana extreta dels informes de CIMA (del 28 %). Seguidament, la Direcció Artística té un 74,42 % de dones i també està especialment feminitzada al costat de la mitjana més discreta, però paritària, dels altres informes, del 53 %. Igualment amb un percentatge per damunt del setanta per cent (del 70,27 %), el Departament de Maquillatge i Perruqueria en les ficcions catalanes és, fins i tot, comparativament inferior a la mitjana dels informes de CIMA, que correspon a una participació femenina en el mateix càrrec del 74 %. Malgrat això, no aporta conclusions significatives ni, a priori, tendències de canvi estructurals en la indústria del cine espanyola o catalana.

A continuació, la Figura 4 és una comparativa de la presència femenina dels Departaments (D) de les ficcions catalanes enfront del global del cine espanyol, seguint els principals càrrecs cinematogràfics recollits per CIMA i, ara, recollits en aquest estudi, però amb l'excepció de la Direcció de cine, perquè estaria esbiaixada en la selecció de la mostra d'aquesta investigació: la Producció o Producció Executiva (A1), el Guió (A2), la Composició Musical (A3), la Direcció de Producció (A4), la Direcció de Fotografia (A5), el

Muntatge (A6), la Direcció Artística (A7), el Disseny de Vestuari (A8), el Maquillatge i Perruqueria (A9), el o la Responsable de So (A10) i els Efectes Especials (A11).

D	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11
CI	64 %	60 %	74 %	13 %	46 %	56 %	63 %	100%	70 %	15 %	33 %
IN	28 %	23 %	53 %	12 %	12 %	28 %	51 %	86 %	74 %	15 %	18 %

Fig. 4. Participació femenina dels Departaments (D) de les ficcions catalanes davant del global del cine espanyol, excloent-hi la Direcció cinematogràfica (esbiaixada). Elaboració pròpia a partir d'aquesta investigació (IN) i la mitjana dels informes de CIMA (CI).

Els únics càrrecs cinematogràfics de les 26 ficcions catalanes proporcionalment amb una majoria de participació masculina són quatre: la Composició Musical, la Direcció de Fotografia, el/la Responsable de So i els Efectes Especials, i corresponen amb quatre Departaments històricament masculinitzats en la indústria del cine, als quals s'afegiria la Direcció cinematogràfica, en el cas de tindre unes dades comparables al global de la indústria del cine espanyol, com les que apareixen en els informes de l'associació. Primer, la Composició Musical té una presència femenina en la ficció catalana del 12,5 %, perfectament comparable amb la mitjana del 12 % de participació femenina en el càrrec, segons els informes nacionals. Segon, la Direcció de Fotografia celebra un 45,95 % de presència de la dona en els llargs de ficció en català, en comparació amb el 12 % de mitjana en CIMA. A la llum dels resultats, una cineasta amb la intenció de treballar en la Direcció de Fotografia té més possibilitats d'accés a la professió en la indústria del cine en català que, en general, en la del cine espanyol. A continuació, la proporció femenina del 15,22 % en la funció de Responsable de So en la ficció catalana és la mateixa que la mitjana del 15 % dels informes de l'associació i confirma que la tècnica de so és una de les funcions cinematogràfiques més masculinitzades. Finalment, el 33,33 % de participació femenina en els Efectes Especials desllueix el 18 % de mitjana corresponent, segons les dades de CIMA, tot i la dificultat d'unificar completament un sector molt diversificat en la recollida de crèdits.

L'última anàlisi que l'estudi aporta sobre els llargmetratges de ficció en català és la situació de la dona davant de la càmera, el gènere (home, dona o mixt) del(s) personatge(s) protagonista(es) de les 26 pel·lícules dirigides o codirigides per dones i rodades i exhibides en català. Quasi el setanta per cent de les pel·lícules (18 de les 26) tenen una protagonista femenina, en comparació amb el protagonista masculí, representat només en tres títols, i el repartiment mixt dels rols protagonistes, en cinc casos en total. No debades, la representació femenina en el cinema dirigit o codirigit per dones dialoga directament tant amb la posició o l'orientació femenina de l'enunciació com amb la seua relació amb l'espectadora, que, d'acord amb els resultats, pot identificar-se àmpliament amb les preocupacions i les fantasies de les creadores del cinema de ficció en català.

5. Conclusions

D'acord amb el primer objectiu específic, la mostra de cinema espanyol (2009-2023) està formada per 3.686 llargmetratges, dels quals 2.999 (el 81,36 %) tenen una o diverses direccions exclusivament masculines i 687 (18,64 %) tenen, almenys, una participació femenina, és a dir, una direcció o codirecció cinematogràfica femenina (Fig. 1). D'acord amb el segon objectiu específic, s'han identificat 92 pel·lícules rodades i exhibides en català (Fig. 2), entre les quals distingim 66 llargmetratges de cine documental i 26 de ficció, i s'ha elaborat una base de dades dels principals càrrecs cinematogràfics de les produccions de ficció dirigides o codirigides per dones (Fig. 3). Finalment, els resultats s'han posat en discussió amb la mitjana de participació femenina d'aquests Departaments, segons els informes de la Asociación de Mujeres Cineastas y de Medios Audiovisuales (CIMA), per a contestar a les preguntes d'investigació que fan referència a la ubicació o la situació de la cineasta catalana i la seua relació amb la indústria del cine espanyol (Fig. 4).

Col·lateralment, s'ha extret una conclusió arran de la presència d'actors i actrius d'origen català, balear o valencià en la primera línia del cine espanyol, que declara com a minoritària i insuficient en termes productius la indústria del llargmetratge de ficció en català per a la magnitud del sector de la interpretació que busca la consolidació professional i emigra, per tant, a la indústria del cine espanyol produït en unes altres llengües. És igualment destacable la troballa d'una majoria, d'al voltant del setanta per cent, del protagonisme femení en la ficció catalana dirigida o codirigida per dones, perquè amplia i diversifica el procés d'identificació vinculat amb la lectura de la imatge cinematogràfica per part de la espectadora o l'espectador.

5.1. Consideracions finals

Un dels principals resultats de l'estudi ha sigut la característica pròpia de la ficció catalana contemporània de la qualitat cinematogràfica, que ha dut a bona part de les 26 pel·lícules a la primera línia dels premis destinats a la cinematografia espanyola. Podria constatar-se que és a través de la visibilitat i, en general, el reconeixement d'aquests premis a la qualitat de ficció catalana el que fa que la presència simbòlica de pel·lícules com *Estiu 1993* (2017), *Alcarràs* (2022) o *Creatura* (2023) en l'imaginari col·lectiu siga proporcionalment més significativa que la seua presència real, residual, dins del total de la indústria del cine espanyol. Per afegiment, concloem que quatre directores concentren més d'un terç de la producció catalana (el 34,62 %), entre 2009 i 2023, consolidant-se com a referents del sector de la ficció les directores Anna M. Bofarrull, Mar Coll, Elena Martín Gimeno i Carla Simón.

El capítol de resultats inclou una anàlisi comparativa amb els informes de la Asociación de Mujeres Cineastas y de Medios Audiovisuales (CIMA), realitzats entre 2015 i 2023, i aquesta comparació es fa amb la desigualtat del període d'estudi (des del 2015 front a l'inici en l'any 2009 en el present estudi) i l'exclusió de l'anàlisi de la direcció cinematogràfica, perquè, en

el cas de CIMA, la mostra està formada per un cine dirigit indistintament per homes o per dones i, en el cas d'aquest estudi, la mostra està només dirigida o codirigida per dones. Tot i això, de la feminització dels principals càrrecs cinematogràfics de la ficció catalana s'extrau una altra conclusió principal, que és que aquesta presència majoritària de la dona (54,55 %) respecte de l'home (45,45 %) en el llarg de ficció català dirigit per dones és una de les característiques del cinema femení de la indústria catalana.

Quant a les principals conclusions de l'anàlisi de la distribució amb perspectiva de gènere dels càrrecs cinematogràfics de les 26 ficcions catalanes, a excepció dels Departaments de Producció o Producció Executiva i Guió -excloent-hi la Direcció de cine, pel biaix esmentat de la selecció de la mostra-, les àrees feminitzades ja estaven feminitzades tradicionalment en la indústria cinematogràfica global. Per exemple, encara que la xifra destaca en relació amb la mitjana corresponent en els informes de CIMA, no és una contradicció -en termes històrics en el cine espanyol, almenys- que els Departaments de la Direcció de Producció, el Muntatge, la Direcció Artística, el Disseny de Vestuari i el Maquillatge i Perruqueria tinguin una elevada participació femenina en el cinema espanyol, en general, o en el cinema català, en particular. Més aviat, és una continuació o una reproducció dels estereotips de gènere en les funcions professionals dins de la indústria del cine. En canvi, mantenen una important ocupació històricament masculinitzada els Departaments de la Composició Musical, la Direcció de Fotografia, el/la Responsable de So i els Efectes Especials, als quals s'hauria de sumar una presumiblement més elevada participació masculina en la direcció de cine català, tot i que el present estudi no pot corroborar-ho com a hipòtesi d'investigació.

5.2. Limitacions i futures línies d'investigació

Les limitacions de l'estudi han sigut poques i, per tant, prou assumibles, gràcies a la disponibilitat quasi completa de la informació en les diferents visualitzacions de la base de dades del Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales (ICAA) del Ministeri de Cultura del Govern d'Espanya, llevat dels quatre casos en què no s'ha pogut comprovar l'idioma de les pel·lícules: *El secret de la lluna* (2009), *Globalización* (2010), *Horizonte* (2010) i *Cine al fin* (2011). Les quatre produccions corresponen sospitosament a una primera etapa o l'etapa més antiga del període analitzat i, potser per això, la petjada digital és més menuda, menys desenvolupada en el moment de la producció i promoció del llargmetratge o està més esborrada amb el pas del temps que la de les produccions cinematogràfiques d'etapes recents. Per altra banda, les diferències en l'any de producció de les pel·lícules entre els anuaris i el catàleg virtual de l'ICAA motiven en aquest estudi la decisió de prioritzar la informació dels anuaris per a mantindre la cronologia i la proporció oficial del Ministeri, però prioritzar la de l'ICAA, igual que en les diferències en la direcció cinematogràfica, homogeneïtzaria convenientment els criteris de selecció de la mostra.

Una altra limitació, i que apunta, si més no, a una futura línia d'investigació, és la escassa informació sobre la dona davant de la càmera que aporta la metodologia quantitativa per a

l'elaboració de fitxes més completes (i amb informació qualitativa) o les directores de cine o de les seues filmografies. Una exhaustiva elaboració de les mateixes podria incorporar un tipus d'investigació mixta o qualitativa a través de metodologies qualitatives, com l'anàlisi filmica o l'anàlisi de discurs de la producció catalana.

Les futures línies d'investigació a partir de l'elaboració d'aquest estudi apunten en tres direccions. Primer, proposem ampliar la base de dades a les produccions cinematogràfiques de tot el cine espanyol contemporani, és a dir, recollir les dades que falten en retrospectiva, fins a l'any 2000, per tal d'explicar més profundament la participació de la dona en la cinematografia contemporània espanyola, en general, i catalana, específicament. En segon lloc, la investigació pot continuar amb una extracció del total proporcional de la direcció catalana masculina amb el fi de comparar el càrrec de la direcció cinematogràfica amb l'històric dels informes mixts de la Asociación de Mujeres Cineastas y de Medios Audiovisuales (CIMA). En tercer lloc, es proposa comprovar si els principals Departaments cinematogràfics de les ficcions en unes altres llengües també estan feminitzats i, per tant, si la feminització dels equips tècnics del cinema femení és o no una característica general del cinema (co)dirigit per dones.

6. Bibliografia

Camí-Vela, M. (2014). Directoras de cine en Cataluña: un recorrido histórico. *Zeitschrift für Katalanistik*, 27, 27-45.

Catalán, S. G., Serrano, A. R., & Núñez, M. M. (2022). De un radical realismo íntimo: un Otro Nuevo Cine Español firmado por mujeres. *L'Atalante. Revista de estudios cinematográficos*, 7-24.

Cerdán, J., & Díaz López, M. (2001). *Cecilia Bartolomé. El encanto de la lógica*. La Fábrica de Cinema Alternatiu de Barcelona, Ocho y Medio, (Colección Los Olvidados). Barcelona.

Cuenca, S. (2016). *Informes. La importancia de los datos para conseguir la igualdad plena en el sector audiovisual*. Disponible en: <https://cimamujerescineastas.es/informes/>.

Cuenca, S. (2022). *Informes. La importancia de los datos para conseguir la igualdad plena en el sector audiovisual*. Disponible en: <https://cimamujerescineastas.es/informes/>.

Cuenca, S. (2023). *Informes. La importancia de los datos para conseguir la igualdad plena en el sector audiovisual*. Disponible en: <https://cimamujerescineastas.es/informes/>.

Cuenca, S. (2024). *Informes. La importancia de los datos para conseguir la igualdad plena en el sector audiovisual*. Disponible en: <https://cimamujerescineastas.es/informes/>.

Vilaró, A. (2021). ¿Una «Nova Escola de Barcelona»? Diálogos estéticos y narrativos en el cine realizado por mujeres en Cataluña. *Secuencias*, (53), 97-113.

7. Annexos

[illegible]

Ordre	Nº	Títol	Any	Càrrec	Nom (1)	Nom (2)	Nom (3)	Nom (4)	Nom (5)	Nom (6)	Nom (7)	Nom (8)	Nom (9)	Nom (10)
52	4	Niños salvajes, Los	2012	Muntatge	Antonio Frutos									
53	4	Niños salvajes, Los	2012	Direcció Artística	Irene Montcada									
54	4	Niños salvajes, Los	2012	Disseny de Vestuari	Sonia Segura (estilista)									
55	4	Niños salvajes, Los	2012	Maquillatge i Perruqueria	Rafa Mora									
56	4	Niños salvajes, Los	2012	Responsable de so	Jordi Cirbián	José Tomé	Francesc Nadal							
57	4	Niños salvajes, Los	2012	Efectes Especials	-									
58	4	Niños salvajes, Los	2012	Protagonista	Mixt									
59	4	Niños salvajes, Los	2012	Productora	Distinto Films, S. L. U. (Barcelona), Aralan Films, S. L. (Sevilla)									
60														
61	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Producció / Producció Executiva	Sergi Casamià Aintza Serra		Lita Roig							
62	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Direcció	Mar Coll									
63	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Guió	Mar Coll		Valentina Viso							
64	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Composició Musical	Jens Neumaie Miguel Ángel Alemany									
65	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Direcció de Producció	Marta Rodríguez Coronil									
66	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Direcció de Fotografia	Neus Ollé									
67	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Muntatge	Aina Calleja									
68	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Direcció Artística	Xènia Besora Sala									
69	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Disseny de Vestuari	-									
70	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Maquillatge i Perruqueria	Laura Bruy (di Txus González (peruqueria)									
71	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Responsable de so	Èric Arajol (disseny)									
72	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Efectes Especials	Javier García (artista CG)									
73	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Protagonista	Femenina									
74	5	Tots volem el millor per a ella	2013	Productora	Escándalo Films, S. A. (Barcelona)									
75														
76	6	Sonata per a violoncel	2014	Producció / Producció Executiva	Heiko Kraft	Marian Mataci	Anna M. Bofarrull							
77	6	Sonata per a violoncel	2014	Direcció	Anna M. Bofarrull									
78	6	Sonata per a violoncel	2014	Guió	Anna M. Bofarrull									
79	6	Sonata per a violoncel	2014	Composició Musical	Gerard Pastor									
80	6	Sonata per a violoncel	2014	Direcció de Producció	Heiko Kraft									
81	6	Sonata per a violoncel	2014	Direcció de Fotografia	Àlex Font									
82	6	Sonata per a violoncel	2014	Muntatge	Diana Toucedo Crespo									
83	6	Sonata per a violoncel	2014	Direcció Artística	Sebastián Vogler									
84	6	Sonata per a violoncel	2014	Disseny de Vestuari	Laura Folch									
85	6	Sonata per a violoncel	2014	Maquillatge i Perruqueria	Ainhoa Solé González									
86	6	Sonata per a violoncel	2014	Responsable de so	Dani Zacarías (disseny i mescles)									
87	6	Sonata per a violoncel	2014	Efectes Especials	Oriol Tarrida									
88	6	Sonata per a violoncel	2014	Protagonista	Femenina									
89	6	Sonata per a violoncel	2014	Productora	Kaboga Art & Films Creacions Audiovisuals, S. L. (Tarragona)									
90														
91	7	L'adopció	2015	Producció / Producció Executiva	Mariela Besui Marta Estebar Javier López Blanco									
92	7	L'adopció	2015	Direcció	Daniela Fejerman									
93	7	L'adopció	2015	Guió	Daniela Fejerr Alejo Flah									
94	7	L'adopció	2015	Composició Musical	Xavier Capellas									
95	7	L'adopció	2015	Direcció de Producció	Iñaki Ros									
96	7	L'adopció	2015	Direcció de Fotografia	Juan Carlos Gómez									
97	7	L'adopció	2015	Muntatge	Teresa Font									
98	7	L'adopció	2015	Direcció Artística	Vilius Vanagas									
99	7	L'adopció	2015	Disseny de Vestuari	Rasa Taujanskiene									
100	7	L'adopció	2015	Maquillatge i Perruqueria	Inga Raslanaitė									
101	7	L'adopció	2015	Responsable de so	Arturo García Martín (disseny)									
102	7	L'adopció	2015	Efectes Especials	Iñaki Bilbao (c Ramón Daza i Guillermo Díaz Víctor Palacios López (compositor digital)									

[illegible]

Ordre	Nº	Títol	Any	Càrrec	Nom (1)	Nom (2)	Nom (3)	Nom (4)	Nom (5)	Nom (6)	Nom (7)	Nom (8)	Nom (9)	Nom (10)
205	14	Barcelona 1714	2019	Maquillatge i Perruqueria	Ainhoa Solé	G Victor Aragón	Edda Rubio	Xavi Fernández						
206	14	Barcelona 1714	2019	Responsable de so	Dani Zacarías	Jonathan Darch	(disseny)							
207	14	Barcelona 1714	2019	Efectes Especials	Oriol Tarrida									
208	14	Barcelona 1714	2019	Protagonista	Femenina									
209	14	Barcelona 1714	2019	Productora	Kaboga Art & Films	Creacions Audiovisuals, S. L.	(Tarragona)							
210														
211	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Producció / Producció Executiva	Edmon Roch									
212	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Direcció	Neus Ballús									
213	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Guió	Neus Ballús	Pau Subirós								
214	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Composició Musical	Isabel Latorre									
215	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Direcció de Producció	Toni Novella									
216	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Direcció de Fotografia	Diego Dussuel									
217	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Muntatge	Neus Ballús									
218	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Direcció Artística	Uxua Castelló									
219	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Disseny de Vestuari	Giovanna Ribes									
220	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Maquillatge i Perruqueria	Michel Vautier									
221	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Responsable de so	Albert Manera	(disseny i mescles)								
222	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Efectes Especials	Bernat Aragonés	(direcció de postproducció i VFX)								
223	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Protagonista	Femenina									
224	15	Viaje de Marta (staff only), El	2019	Productora	Ikiru Films, S. L.	(Barcelona), El Kinograf, S. L.	(Granollers), Turanga Films, S. L.	(Madrid), La Terraza Films, S. L.	(Madrid), Les Films Hatari	(França)				
225														
226	16	La filla d'algú	2019	Producció / Producció Executiva	David Tejedor									
227	16	La filla d'algú	2019	Direcció	Marcel Alcántara	Julia de Paz	Sara Fantova	Guillem Galleç	Celia Giraldo	Alejandro Mar	Valentín Mouli	Gerard Vidal	Pol Vidal	Enric Vilageliu
228	16	La filla d'algú	2019	Guió	Marcel Alcántara	Andrea Aliaga	Laura Borregg	Jordi Carol	Julia de Paz	Sara Fantova	Guillem Galleç	Celia Giraldo	Alejandro Mar	Júlia Mercader
229	16	La filla d'algú	2019	Composició Musical	Aleix Fernández									
230	16	La filla d'algú	2019	Direcció de Producció	Júlia Estruga	Irene Hernández								
231	16	La filla d'algú	2019	Direcció de Fotografia	Marco Bertolir	Guillermo Bull	Lola Errando	Àngels Gazqu	Marc Guardiola	José Martínez	Andrea Mezqu	Andreu Ortoll	Sandra Roca	Paula Soler
232	16	La filla d'algú	2019	Muntatge	Arnau Alberch	Fran Bafaluy	Ot Boquera	Adriana Cueni	Bernat de Ferri	Javi Gil	Lola J. Espejo	Oriol Milán	Sergi Maixenc	Víctor Xavier M
233	16	La filla d'algú	2019	Direcció Artística	Anna Barnada	Júlia Camaras	Jasmina Díaz	Imma Espinac	Aida Giner	Elisabet Gomà	Martí Melciñ	Mayté Pardo	Mar Tubau	Alba Urgell
234	16	La filla d'algú	2019	Disseny de Vestuari	Irene González	Imma Espinach								
235	16	La filla d'algú	2019	Maquillatge i Perruqueria	Jordi Alis	Irene Odena	Carmen Ruiz							
236	16	La filla d'algú	2019	Responsable de so	Oriol Donat i M	Irene Rausell	Sarah Romero	(disseny)						
237	16	La filla d'algú	2019	Efectes Especials	Sarah Romero	(edició d'efectes)								
238	16	La filla d'algú	2019	Protagonista	Femenina									
239	16	La filla d'algú	2019	Productora	Escac Films, S. L.	U. (Terrassa)								
240														
241	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Producció / Producció Executiva	Aleix Castellón	Molina								
242	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Direcció	Laura Jou									
243	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Guió	Coral Cruz									
244	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Composició Musical	Pau Vallvé	Navarro								
245	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Direcció de Producció	Alfred Aventin									
246	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Direcció de Fotografia	Griselda Jordana	García								
247	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Muntatge	Raúl Román									
248	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Direcció Artística	Maite Sánchez									
249	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Disseny de Vestuari	Mercè Paloma									
250	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Maquillatge i Perruqueria	Paquita Céspedes	Eva Fernández	(disseny)							
251	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Responsable de so	Fernando Nov	Ricardo Galce	Alberto Gay	(s)	Alejandra Molina	(edició)				
252	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Efectes Especials	Bernat Aragonés									
253	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Protagonista	Mixt									
254	17	Vida sense la Sara Amat, La	2019	Productora	Massa d'Or	Produccions Cinematogràfiques i Audiovisuals, S. L.	(Barcelona)							
255														

Ordre	Nº	Títol	Any	Càrrec	Nom (1)	Nom (2)	Nom (3)	Nom (4)	Nom (5)	Nom (6)	Nom (7)	Nom (8)	Nom (9)	Nom (10)
256	18	Coses a fer abans de morir	2020	Producció / Producció Executiva	Lorena Torres	Xavier Crespo								
257	18	Coses a fer abans de morir	2020	Direcció	Cristina Fernà	Miguel Llorens								
258	18	Coses a fer abans de morir	2020	Guió	Cristina Fernández	Pintado								
259	18	Coses a fer abans de morir	2020	Composició Musical	Josep Zapater	Noèlia Pérez								
260	18	Coses a fer abans de morir	2020	Direcció de Producció	Lorena Torres									
261	18	Coses a fer abans de morir	2020	Direcció de Fotografia	Miguel Llorens									
262	18	Coses a fer abans de morir	2020	Muntatge	Alfonso Suárez									
263	18	Coses a fer abans de morir	2020	Direcció Artística	Irene Vidal									
264	18	Coses a fer abans de morir	2020	Disseny de Vestuari	Maria Almudé	Arantxa Carratalà								
265	18	Coses a fer abans de morir	2020	Maquillatge i Perruqueria	Maria Ángeles	Aguilar								
266	18	Coses a fer abans de morir	2020	Responsable de so	José Manuel	Íván M. Rufat (edició)								
267	18	Coses a fer abans de morir	2020	Efectes Especials	Alfonso Suárez	Víctor Ferrández (VFX)								
268	18	Coses a fer abans de morir	2020	Protagonista	Mixt									
269	18	Coses a fer abans de morir	2020	Productora	The Fly Hunter, S. L. (València), Fosca Films, S. L. (Vilassar de Mar)									
270														
271	19	Alcarràs	2022	Producció / Producció Executiva	Maria Zamora	Giovanni Pompili								
272	19	Alcarràs	2022	Direcció	Carla Simón									
273	19	Alcarràs	2022	Guió	Carla Simón	Arnau Vilaró								
274	19	Alcarràs	2022	Composició Musical	Andrea Koch									
275	19	Alcarràs	2022	Direcció de Producció	Elisa Sirvent	Aguirre								
276	19	Alcarràs	2022	Direcció de Fotografia	Daniela Cajías									
277	19	Alcarràs	2022	Muntatge	Ana Pfaff									
278	19	Alcarràs	2022	Direcció Artística	Mónica Bernuy									
279	19	Alcarràs	2022	Disseny de Vestuari	Anna Aguilà									
280	19	Alcarràs	2022	Maquillatge i Perruqueria	Giovanna Turr	Arturo Montoro (peruqueria)								
281	19	Alcarràs	2022	Responsable de so	Thomas Giorg	Alejandro Castillo (mesclcs)								
282	19	Alcarràs	2022	Efectes Especials	Gabriele Lori (	Diego Zura Pu Gianni Melito (compositor principal)								
283	19	Alcarràs	2022	Protagonista	Mixt									
284	19	Alcarràs	2022	Productora	Elastica Films, S. L. (València), Alcarràs Films, A. I. E. (Madrid), Vilaut Films, S. L. (Barcelona), Avalon Productora Cinematográfica, S. L. (Madrid)									
285														
286	20	Hanna i els monstres	2022	Producció / Producció Executiva	Ángeles Hernández									
287	20	Hanna i els monstres	2022	Direcció	Lorena Ares									
288	20	Hanna i els monstres	2022	Guió	David Matam	Ángeles Herni Raul Portero	Cristina Broqu	José Pérez						
289	20	Hanna i els monstres	2022	Composició Musical	Miquel Tejada									
290	20	Hanna i els monstres	2022	Direcció de Producció	Isabel Vilà									
291	20	Hanna i els monstres	2022	Direcció de Fotografia	Verona Michelle	Calvino								
292	20	Hanna i els monstres	2022	Muntatge	Elena Ruiz									
293	20	Hanna i els monstres	2022	Direcció Artística	Emma Pardo	Cabanela								
294	20	Hanna i els monstres	2022	Disseny de Vestuari	-									
295	20	Hanna i els monstres	2022	Maquillatge i Perruqueria	-									
296	20	Hanna i els monstres	2022	Responsable de so	Jaume Duque	Alejandro Castillo (mesclcs)								
297	20	Hanna i els monstres	2022	Efectes Especials	Marcelo López (supervisor i artista VFX)									
298	20	Hanna i els monstres	2022	Protagonista	Femenina									
299	20	Hanna i els monstres	2022	Productora	Doce Entertainment, S. L. (Barcelona), Mr Miyagi Films, S. L. (Barcelona), Fabrik Fantastique B. V. (Bèlgica)									
300														
301	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Producció / Producció Executiva	Ana Camacho	Jorge Acosta								
302	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Direcció	Maria Ripoll	Julia								
303	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Guió	Víctor Sánche	Antonio Escámez								
304	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Composició Musical	Simon Smith									
305	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Direcció de Producció	Sergio Gil	Alonso								
306	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Direcció de Fotografia	Joan Bordera	Benaiges								

Ordre	Nº	Títol	Any	Càrrec	Nom (1)	Nom (2)	Nom (3)	Nom (4)	Nom (5)	Nom (6)	Nom (7)	Nom (8)	Nom (9)	Nom (10)
307	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Muntatge	Juliana Luisa Montañés Barranco									
308	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Direcció Artística	Maje Tarazona									
309	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Disseny de Vestuari	Giovanna Ribes									
310	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Maquillatge i Perruqueria	Gisela Fambu Alex Sorolla (perruqueria)									
311	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Responsable de so	Dani Zacarías Jonathan Darch (muntatge i mesclcs)									
312	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Efectes Especials	Gloria Bernab Anna Aragonè Cristóbal Bola Félix Bueno (compositor digital)									
313	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Protagonista	Femenina									
314	21	Nosaltres no ens matarem amb pistoles	2022	Productora	Un Capricho de Producciones, S. L. (Castelldefels), Turanga Films, S. L. (Madrid), 9Am Media Lab - Financiera (Estats Units)									
315														
316	22	Sinjar	2022	Producció / Producció Executiva	Anna M. Bofar Diana Touced	Marian Matacl	Azadeh Khatibi							
317	22	Sinjar	2022	Direcció	Anna M. Bofarrull									
318	22	Sinjar	2022	Guió	Anna M. Bofarrull									
319	22	Sinjar	2022	Composició Musical	Gerard Pastor									
320	22	Sinjar	2022	Direcció de Producció	Anna M. Bofar Heiko Kraft									
321	22	Sinjar	2022	Direcció de Fotografia	Lara Vilanova									
322	22	Sinjar	2022	Muntatge	Diana Toucedo Crespo									
323	22	Sinjar	2022	Direcció Artística	Laura Folch									
324	22	Sinjar	2022	Disseny de Vestuari	Laura Folch									
325	22	Sinjar	2022	Maquillatge i Perruqueria	Ainhoa Solé González									
326	22	Sinjar	2022	Responsable de so	Dani Zacarías Jonathan Darch (muntatge)									
327	22	Sinjar	2022	Efectes Especials	Jérôme Farzamfar (coordinador d'efectes visuals)									
328	22	Sinjar	2022	Protagonista	Femenina									
329	22	Sinjar	2022	Productora	Kaboga Art & Films Creacions Audiovisuals, S. L. (Tarragona), Genius At Large (Estats Units)									
330														
331	23	Creatura	2023	Producció / Producció Executiva	Marta Cruaïa Ariadna Dot	Maria Zamora	Ella Bishop							
332	23	Creatura	2023	Direcció	Elena Martín Gimeno									
333	23	Creatura	2023	Guió	Elena Martín Clara Roquet Autonell									
334	23	Creatura	2023	Composició Musical	Clara Aguilar									
335	23	Creatura	2023	Direcció de Producció	Andrés Mellinas									
336	23	Creatura	2023	Direcció de Fotografia	Alana Mejía González									
337	23	Creatura	2023	Muntatge	Ariadna Ribas Surís									
338	23	Creatura	2023	Direcció Artística	Sylvia Steinbrecht									
339	23	Creatura	2023	Disseny de Vestuari	Vera Moles									
340	23	Creatura	2023	Maquillatge i Perruqueria	Danae Gatell Àlex Salvat (perruqueria)									
341	23	Creatura	2023	Responsable de so	Oriol Donat i Laia Casanovas (mesclcs)									
342	23	Creatura	2023	Efectes Especials	Cristina Garmón (supervisora de VFX)									
343	23	Creatura	2023	Protagonista	Femenina									
344	23	Creatura	2023	Productora	Vilaut Films, S. L. (Barcelona), Avalon Productora Cinematográfica, S. L. (Madrid), Elastica Films, S. L. (València), Lastor Media, S. L. (Barcelona)									
345														
346	24	Encantats, Els	2023	Producció / Producció Executiva	Cristina Lafront Jiménez(cap de producció)									
347	24	Encantats, Els	2023	Direcció	Elena Trapé									
348	24	Encantats, Els	2023	Guió	Elena Trapé	Miguel Ibáñez Monroy								
349	24	Encantats, Els	2023	Composició Musical	Anna Andreu López									
350	24	Encantats, Els	2023	Direcció de Producció	Elisa Sirvent Aguirre									
351	24	Encantats, Els	2023	Direcció de Fotografia	Pau Castejón									
352	24	Encantats, Els	2023	Muntatge	Sofi Escudé									
353	24	Encantats, Els	2023	Direcció Artística	Irene Montcada Escayola									
354	24	Encantats, Els	2023	Disseny de Vestuari	Marta Murillo									
355	24	Encantats, Els	2023	Maquillatge i Perruqueria	Laura García (Enrique Miguel Peña Remacho (perruqueria)									
356	24	Encantats, Els	2023	Responsable de so	Laura Díez Mc Marc Orts (supervisor de so)									
357	24	Encantats, Els	2023	Efectes Especials	Anna Aragonè Cristina Garmón (coordinadora d'efectes visuals)									

[illegible]

Any	Càrrec	Dones	Homes	Total	Any	Càrrec	Dones	Homes	Total	Any	Càrrec	Dones	Homes	Total
2009	Producció / Producció Executiva	3	1	4	2009	Producció / Producció Executiva	3	1	4	2009-2023	Producció / Producció Executiva	37	21	58
2009	Direcció	2	1	3	2010	Producció / Producció Executiva	0	1	1	2009-2023	Direcció	31	11	42
2009	Guió	2	3	5	2012	Producció / Producció Executiva	1	1	2	2009-2023	Guió	40	27	67
2009	Composició Musical	0	7	7	2013	Producció / Producció Executiva	2	1	3	2009-2023	Composició Musical	5	35	40
2009	Direcció de Producció	1	2	3	2014	Producció / Producció Executiva	2	1	3	2009-2023	Direcció de Producció	20	12	32
2009	Direcció de Fotografia	1	1	2	2015	Producció / Producció Executiva	2	1	3	2009-2023	Direcció de Fotografia	17	20	37
2009	Muntatge	1	1	2	2016	Producció / Producció Executiva	6	5	11	2009-2023	Muntatge	24	19	43
2009	Direcció Artística	1	1	2	2017	Producció / Producció Executiva	4	1	5	2009-2023	Direcció Artística	32	11	43
2009	Disseny de Vestuari	1	0	1	2018	Producció / Producció Executiva	0	1	1	2009-2023	Disseny de Vestuari	25	0	25
2009	Maquillatge i Perruqueria	2	1	3	2019	Producció / Producció Executiva	2	4	6	2009-2023	Maquillatge i Perruqueria	26	11	37
2009	Responsable de So	0	2	2	2020	Producció / Producció Executiva	1	1	2	2009-2023	Responsable de So	7	39	46
2009	Efectes Especials	0	2	2	2022	Producció / Producció Executiva	7	2	9	2009-2023	Efectes Especials	12	24	36
2009	Total	14	22	36	2023	Producció / Producció Executiva	7	1	8	2009-2023	Total	276	230	506
					2009-2023	Producció / Producció Executiva	37	21	58					
2010	Producció / Producció Executiva	0	1	1						2009-2023	Producció / Producció Executiva	63,79 %	36,21 %	100 %
2010	Direcció	1	1	2	2009	Direcció	2	1	3	2009-2023	Direcció	73,81 %	26,19 %	100 %
2010	Guió	0	1	1	2010	Direcció	1	1	2	2009-2023	Guió	59,7 %	40,3 %	100 %
2010	Composició Musical	0	4	4	2012	Direcció	1	0	1	2009-2023	Composició Musical	12,5 %	87,5 %	100 %
2010	Direcció de Producció	1	0	1	2013	Direcció	1	0	1	2009-2023	Direcció de Producció	62,5 %	37,5 %	100 %
2010	Direcció de Fotografia	0	1	1	2014	Direcció	1	0	1	2009-2023	Direcció de Fotografia	45,95 %	54,05 %	100 %
2010	Muntatge	0	1	1	2015	Direcció	1	0	1	2009-2023	Muntatge	55,81 %	44,19 %	100 %
2010	Direcció Artística	0	1	1	2016	Direcció	6	0	6	2009-2023	Direcció Artística	74,42 %	29,73 %	100 %
2010	Disseny de Vestuari	1	0	1	2017	Direcció	2	0	2	2009-2023	Disseny de Vestuari	100 %	0 %	100 %
2010	Maquillatge i Perruqueria	1	1	2	2018	Direcció	1	0	1	2009-2023	Maquillatge i Perruqueria	70,27 %	29,73 %	100 %
2010	Responsable de So	0	1	1	2019	Direcció	6	8	14	2009-2023	Responsable de So	15,22 %	84,78 %	100 %
2010	Efectes Especials	0	1	1	2020	Direcció	1	1	2	2009-2023	Efectes Especials	33,33 %	66,67 %	100 %
2010	Total	4	13	17	2022	Direcció	4	0	4	2009-2023	Total	54,55 %	45,45 %	100 %
					2023	Direcció	4	0	4					
2012	Producció / Producció Executiva	1	1	2	2009-2023	Direcció	31	11	42	2009	Llargmetratges produïts	32	154	186
2012	Direcció	1	0	1						2010	Llargmetratges produïts	23	177	200
2012	Guió	2	0	2	2009	Guió	2	3	5	2011	Llargmetratges produïts	23	176	199
2012	Composició Musical	0	1	1	2010	Guió	0	1	1	2012	Llargmetratges produïts	28	154	182
2012	Direcció de Producció	1	0	1	2012	Guió	2	0	2	2013	Llargmetratges produïts	31	200	231
2012	Direcció de Fotografia	0	1	1	2013	Guió	2	0	2	2014	Llargmetratges produïts	33	183	216
2012	Muntatge	0	1	1	2014	Guió	1	0	1	2015	Llargmetratges produïts	44	211	255
2012	Direcció Artística	1	0	1	2015	Guió	1	1	2	2016	Llargmetratges produïts	40	214	254
2012	Disseny de Vestuari	1	0	1	2016	Guió	6	2	8	2017	Llargmetratges produïts	39	202	241
2012	Maquillatge i Perruqueria	0	1	1	2017	Guió	4	1	5	2018	Llargmetratges produïts	62	204	266
2012	Responsable de So	0	3	3	2018	Guió	2	0	2	2019	Llargmetratges produïts	49	216	265
2012	Efectes Especials	0	0	0	2019	Guió	10	12	22	2020	Llargmetratges produïts	39	183	222
2012	Total	7	8	15	2020	Guió	1	0	1	2021	Llargmetratges produïts	63	210	273
					2022	Guió	4	6	10	2022	Llargmetratges produïts	85	237	322
2013	Producció / Producció Executiva	2	1	3	2023	Guió	5	1	6	2023	Llargmetratges produïts	96	278	374
2013	Direcció	1	0	1	2009-2023	Guió	40	27	67	2009-2023	Llargmetratges produïts	687	2999	3686
2013	Guió	2	0	2										
2013	Composició Musical	0	2	2	2009	Composició Musical	0	7	7	2009	Llargmetratges produïts	17,20 %	82,80 %	100 %
2013	Direcció de Producció	1	0	1	2010	Composició Musical	0	4	4	2010	Llargmetratges produïts	11,5 %	88,5 %	100 %
2013	Direcció de Fotografia	1	0	1	2012	Composició Musical	0	1	1	2011	Llargmetratges produïts	11,56 %	88,44 %	100 %
2013	Muntatge	1	0	1	2013	Composició Musical	0	2	2	2012	Llargmetratges produïts	15,38 %	84,62 %	100 %
2013	Direcció Artística	1	0	1	2014	Composició Musical	0	1	1	2013	Llargmetratges produïts	13,42 %	86,58 %	100 %
2013	Disseny de Vestuari	0	0	0	2015	Composició Musical	0	1	1	2014	Llargmetratges produïts	15,28 %	84,72 %	100 %
2013	Maquillatge i Perruqueria	2	0	2	2016	Composició Musical	0	3	3	2015	Llargmetratges produïts	17,25 %	82,75 %	100 %
2013	Responsable de So	0	2	2	2017	Composició Musical	0	4	4	2016	Llargmetratges produïts	15,75 %	84,25 %	100 %
2013	Efectes Especials	0	1	1	2018	Composició Musical	0	2	2	2017	Llargmetratges produïts	16,18 %	83,82 %	100 %

Any	Càrrec	Dones	Homes	Total	Any	Càrrec	Dones	Homes	Total	Any	Càrrec	Dones	Homes	Total
2013	Total	11	6	17	2019	Composició Musical	1	3	4	2018	Llargmetratges produïts	23,31 %	76,69 %	100 %
					2020	Composició Musical	1	1	2	2019	Llargmetratges produïts	18,49 %	81,51 %	100 %
2014	Producció / Producció Executiva	2	1	3	2022	Composició Musical	1	3	4	2020	Llargmetratges produïts	17,57 %	82,43 %	100 %
2014	Direcció	1	0	1	2023	Composició Musical	2	3	5	2021	Llargmetratges produïts	23,08 %	76,92 %	100 %
2014	Guió	1	0	1	2009-2023	Composició Musical	5	35	40	2022	Llargmetratges produïts	26,40 %	73,6 %	100 %
2014	Composició Musical	0	1	1						2023	Llargmetratges produïts	25,67 %	74,33 %	100 %
2014	Direcció de Producció	0	1	1	2009	Direcció de Producció	1	2	3	2009-2023	Llargmetratges produïts	18,64 %	81,36 %	100 %
2014	Direcció de Fotografia	0	1	1	2010	Direcció de Producció	1	0	1					
2014	Muntatge	1	0	1	2012	Direcció de Producció	1	0	1	2009	Llargmetratges produïts (català)	4	-	-
2014	Direcció Artística	0	1	1	2013	Direcció de Producció	1	0	1	2010	Llargmetratges produïts (català)	4	-	-
2014	Disseny de Vestuari	1	0	1	2014	Direcció de Producció	0	1	1	2011	Llargmetratges produïts (català)	2	-	-
2014	Maquillatge i Perruqueria	1	0	1	2015	Direcció de Producció	0	1	1	2012	Llargmetratges produïts (català)	1	-	-
2014	Responsable de So	0	1	1	2016	Direcció de Producció	2	1	3	2013	Llargmetratges produïts (català)	3	-	-
2014	Efectes Especials	0	1	1	2017	Direcció de Producció	2	0	2	2014	Llargmetratges produïts (català)	7	-	-
2014	Total	7	7	14	2018	Direcció de Producció	3	1	4	2015	Llargmetratges produïts (català)	4	-	-
					2019	Direcció de Producció	2	3	5	2016	Llargmetratges produïts (català)	4	-	-
2015	Producció / Producció Executiva	2	1	3	2020	Direcció de Producció	1	0	1	2017	Llargmetratges produïts (català)	7	-	-
2015	Direcció	1	0	1	2022	Direcció de Producció	3	2	5	2018	Llargmetratges produïts (català)	7	-	-
2015	Guió	1	1	2	2023	Direcció de Producció	3	1	4	2019	Llargmetratges produïts (català)	9	-	-
2015	Composició Musical	0	1	1	2009-2023	Direcció de Producció	20	12	32	2020	Llargmetratges produïts (català)	7	-	-
2015	Direcció de Producció	0	1	1						2021	Llargmetratges produïts (català)	6	-	-
2015	Direcció de Fotografia	0	1	1	2009	Direcció de Fotografia	1	1	2	2022	Llargmetratges produïts (català)	14	-	-
2015	Muntatge	1	0	1	2010	Direcció de Fotografia	0	1	1	2023	Llargmetratges produïts (català)	13	-	-
2015	Direcció Artística	0	1	1	2012	Direcció de Fotografia	0	1	1	2009-2023	Llargmetratges produïts (català)	92	-	-
2015	Disseny de Vestuari	1	0	1	2013	Direcció de Fotografia	1	0	1					
2015	Maquillatge i Perruqueria	1	0	1	2014	Direcció de Fotografia	0	1	1	2009	Llargmetratge de ficció (català)	2	-	-
2015	Responsable de So	0	1	1	2015	Direcció de Fotografia	0	1	1	2010	Llargmetratge de ficció (català)	1	-	-
2015	Efectes Especials	0	4	4	2016	Direcció de Fotografia	4	2	6	2011	Llargmetratge de ficció (català)	0	-	-
2015	Total	7	11	18	2017	Direcció de Fotografia	0	2	2	2012	Llargmetratge de ficció (català)	1	-	-
					2018	Direcció de Fotografia	0	1	1	2013	Llargmetratge de ficció (català)	1	-	-
2016	Producció / Producció Executiva	6	5	11	2019	Direcció de Fotografia	6	6	12	2014	Llargmetratge de ficció (català)	1	-	-
2016	Direcció	6	0	6	2020	Direcció de Fotografia	0	1	1	2015	Llargmetratge de ficció (català)	1	-	-
2016	Guió	6	2	8	2022	Direcció de Fotografia	3	1	4	2016	Llargmetratge de ficció (català)	3	-	-
2016	Composició Musical	0	3	3	2023	Direcció de Fotografia	2	2	4	2017	Llargmetratge de ficció (català)	2	-	-
2016	Direcció de Producció	2	1	3	2009-2023	Direcció de Fotografia	17	20	37	2018	Llargmetratge de ficció (català)	1	-	-
2016	Direcció de Fotografia	4	2	6						2019	Llargmetratge de ficció (català)	4	-	-
2016	Muntatge	5	3	8	2009	Muntatge	1	1	2	2020	Llargmetratge de ficció (català)	1	-	-
2016	Direcció Artística	2	1	3	2010	Muntatge	0	1	1	2021	Llargmetratge de ficció (català)	0	-	-
2016	Disseny de Vestuari	2	0	2	2012	Muntatge	0	1	1	2022	Llargmetratge de ficció (català)	4	-	-
2016	Maquillatge i Perruqueria	2	0	2	2013	Muntatge	1	0	1	2023	Llargmetratge de ficció (català)	4	-	-
2016	Responsable de So	1	4	5	2014	Muntatge	1	0	1	2009-2023	Llargmetratge de ficció (català)	26	-	-
2016	Efectes Especials	1	3	4	2015	Muntatge	1	0	1					
2016	Total	37	24	61	2016	Muntatge	5	3	8	2009	Llargmetratge documental (català)	2	-	-
					2017	Muntatge	2	1	3	2010	Llargmetratge documental (català)	3	-	-
2017	Producció / Producció Executiva	4	1	5	2018	Muntatge	1	1	2	2011	Llargmetratge documental (català)	2	-	-
2017	Direcció	2	0	2	2019	Muntatge	4	10	14	2012	Llargmetratge documental (català)	0	-	-
2017	Guió	4	1	5	2020	Muntatge	0	1	1	2013	Llargmetratge documental (català)	2	-	-
2017	Composició Musical	0	4	4	2022	Muntatge	4	0	4	2014	Llargmetratge documental (català)	6	-	-
2017	Direcció de Producció	2	0	2	2023	Muntatge	4	0	4	2015	Llargmetratge documental (català)	3	-	-
2017	Direcció de Fotografia	0	2	2	2009-2023	Muntatge	24	19	43	2016	Llargmetratge documental (català)	1	-	-
2017	Muntatge	2	1	3						2017	Llargmetratge documental (català)	5	-	-
2017	Direcció Artística	6	4	10	2009	Direcció Artística	1	1	2	2018	Llargmetratge documental (català)	6	-	-
2017	Disseny de Vestuari	4	0	4	2010	Direcció Artística	0	1	1	2019	Llargmetratge documental (català)	5	-	-
2017	Maquillatge i Perruqueria	2	0	2	2012	Direcció Artística	1	0	1	2020	Llargmetratge documental (català)	6	-	-

Any	Càrrec	Dones	Homes	Total	Any	Càrrec	Dones	Homes	Total	Any	Càrrec	Dones	Homes	Total
2017	Responsable de So	1	3	4	2013	Direcció Artística	1	0	1	2021	Llargmetratge documental (català)	6	-	-
2017	Efectes Especials	1	3	4	2014	Direcció Artística	0	1	1	2022	Llargmetratge documental (català)	10	-	-
2017	Total	28	19	47	2015	Direcció Artística	0	1	1	2023	Llargmetratge documental (català)	9	-	-
					2016	Direcció Artística	2	1	3	2009-2023	Llargmetratge documental (català)	66	-	-
2018	Producció / Producció Executiva	0	1	1	2017	Direcció Artística	6	4	10					
2018	Direcció	1	0	1	2018	Direcció Artística	1	1	2					
2018	Guió	2	0	2	2019	Direcció Artística	11	1	12					
2018	Composició Musical	0	2	2	2020	Direcció Artística	1	0	1					
2018	Direcció de Producció	3	1	4	2022	Direcció Artística	4	0	4					
2018	Direcció de Fotografia	0	1	1	2023	Direcció Artística	4	0	4					
2018	Muntatge	1	1	2	2009-2023	Direcció Artística	32	11	43					
2018	Direcció Artística	1	1	2										
2018	Disseny de Vestuari	0	0	0	2009	Disseny de Vestuari	1	0	1					
2018	Maquillatge i Perruqueria	0	0	0	2010	Disseny de Vestuari	1	0	1					
2018	Responsable de So	0	1	1	2012	Disseny de Vestuari	1	0	1					
2018	Efectes Especials	0	0	0	2013	Disseny de Vestuari	0	0	0					
2018	Total	8	8	16	2014	Disseny de Vestuari	1	0	1					
					2015	Disseny de Vestuari	1	0	1					
2019	Producció / Producció Executiva	2	4	6	2016	Disseny de Vestuari	2	0	2					
2019	Direcció	6	8	14	2017	Disseny de Vestuari	4	0	4					
2019	Guió	10	12	22	2018	Disseny de Vestuari	0	0	0					
2019	Composició Musical	1	3	4	2019	Disseny de Vestuari	5	0	5					
2019	Direcció de Producció	2	3	5	2020	Disseny de Vestuari	2	0	2					
2019	Direcció de Fotografia	6	6	12	2022	Disseny de Vestuari	3	0	3					
2019	Muntatge	4	10	14	2023	Disseny de Vestuari	4	0	4					
2019	Direcció Artística	11	1	12	2009-2023	Disseny de Vestuari	25	0	25					
2019	Disseny de Vestuari	5	0	5										
2019	Maquillatge i Perruqueria	6	4	10	2009	Maquillatge i Perruqueria	2	1	3					
2019	Responsable de So	3	7	10	2010	Maquillatge i Perruqueria	1	1	2					
2019	Efectes Especials	1	3	4	2012	Maquillatge i Perruqueria	0	1	1					
2019	Total	57	61	118	2013	Maquillatge i Perruqueria	2	0	2					
					2014	Maquillatge i Perruqueria	1	0	1					
2020	Producció / Producció Executiva	1	1	2	2015	Maquillatge i Perruqueria	1	0	1					
2020	Direcció	1	1	2	2016	Maquillatge i Perruqueria	2	0	2					
2020	Guió	1	0	1	2017	Maquillatge i Perruqueria	2	0	2					
2020	Composició Musical	1	1	2	2018	Maquillatge i Perruqueria	0	0	0					
2020	Direcció de Producció	1	0	1	2019	Maquillatge i Perruqueria	6	4	10					
2020	Direcció de Fotografia	0	1	1	2020	Maquillatge i Perruqueria	1	0	1					
2020	Muntatge	0	1	1	2022	Maquillatge i Perruqueria	3	2	5					
2020	Direcció Artística	1	0	1	2023	Maquillatge i Perruqueria	5	2	7					
2020	Disseny de Vestuari	2	0	2	2009-2023	Maquillatge i Perruqueria	26	11	37					
2020	Maquillatge i Perruqueria	1	0	1										
2020	Responsable de So	0	2	2	2009	Responsable de So	0	2	2					
2020	Efectes Especials	0	2	2	2010	Responsable de So	0	1	1					
2020	Total	9	9	18	2012	Responsable de So	0	3	3					
					2013	Responsable de So	0	2	2					
2022	Producció / Producció Executiva	7	2	9	2014	Responsable de So	0	1	1					
2022	Direcció	4	0	4	2015	Responsable de So	0	1	1					
2022	Guió	4	6	10	2016	Responsable de So	1	4	5					
2022	Composició Musical	1	3	4	2017	Responsable de So	1	3	4					
2022	Direcció de Producció	3	2	5	2018	Responsable de So	0	1	1					
2022	Direcció de Fotografia	3	1	4	2019	Responsable de So	3	7	10					
2022	Muntatge	4	0	4	2020	Responsable de So	0	2	2					
2022	Direcció Artística	4	0	4	2022	Responsable de So	0	8	8					

[illegible]